

Студент 4 курсу

факультету економіки і права ХНЕУ

ФІНАНСОВА КРИЗА ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто сутність поняття "фінансова криза". Визначено ендогенні та екзогенні чинники виникнення фінансової кризи. Запропоновано можливі методи мінімізації впливу наслідків фінансової кризи на економічну діяльність підприємства.

Аннотация. Рассмотрена сущность понятия "финансовый кризис". Определены эндогенные и экзогенные факторы возникновения финансового кризиса. Предложены возможные методы минимизации влияния последствий финансового кризиса на экономическую деятельность предприятия.

Annotation. The essence of the concept of "financial crisis" is considered. The endogenous and exogenous factors of a financial crisis are determined. The possible methods for minimizing the impact of the financial crisis on the economic activity of an enterprise are proposed.

Ключові слова: фінансова криза, суб'єкт господарювання, антикризове управління, екзогенні та ендогенні чинники.

У період розбалансованості економічної системи, жорсткої конкуренції, динамічності та постійної непередбачуваності змін у середовищі функціонування підприємств питання економічної стабільності підприємства є як ніколи актуальним. Кількість неплатоспроможних підприємств в Україні з кожним

роком збільшується. Причому ситуація значно погіршилася у

зв'язку із фінансово-економічною кризою, котра спричинила хвилю банкрутств навіть фінансово стійких фірм. Відтак, оскільки одну із основних загроз економічній стабільності підприємства становлять фінансові кризи, необхідно дослідити їхню сутність, причини виникнення та можливі шляхи подолання її наслідків на підприємстві.

Теоретичні основи антикризового управління відображено у працях вітчизняних і зарубіжних учених: Е. Альтмана, Г. Базарова, І. Благуна, І. Бланка та ін. [1, с. 38]. Проте, незважаючи на те, що вплив фінансової кризи на діяльність підприємства вивчався науковцями досить детально протягом останніх років, це питання залишається досі актуальним у сучасних світових ринкових відносинах. Тому метою статті є обґрунтування сутності фінансової кризи та розгляд шляхів мінімізації дії наслідків кризових явищ на здійснення економічної діяльності.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або брак у фірми потенціалу для успішного функціонування [1, с. 39].

До основних чинників, які можуть спричинити фінансову кризу на підприємстві, відносять: екзогенні, які не залежать від діяльності підприємства, та ендогенні, що залежать від підприємства.

На основі аналізу літературних джерел автор виділяє такі головні екзогенні чинники фінансової кризи на підприємстві [2, с. 97]:

- значний рівень інфляції – пристосуватися до незапланованої зміни цін досить складно, адже підвищення рівня інфляції характеризується не лише високими цінами на кінцеву продукцію, а й на ресурси, необхідні для виробництва цієї самої продукції;

- нестабільність господарського та податкового законодавства – вчасна непоінформованість про негайні зміни в законодавстві може негативно позначитися на діяльності підприємства;

- посилення конкуренції в галузі та криза окремої галузі – у даному випадку здатна "вижити" лише найбільш стійка фірма з висококонкурентоспроможною продукцією;

- посилення монополізму на ринку – маленькі, не досить досвідчені підприємства не зможуть конкурувати з фірмою-лідером на ринку, що користується широким попитом;

- дискримінація підприємства органами влади та управління – наприклад, державні органи мають повне право здійснювати ретельний контроль та у випадку порушень застосовувати систему штрафних покарань;

- політична нестабільність у країні.

Головні ендогенні чинники фінансової кризи [3, с. 187]:

- брак чітко визначеної стратегії розвитку підприємства – підприємство повинно сформувати чіткий план, згідно з яким і буде здійснювати свою діяльність;

- дефіцити в організаційній структурі – нестача кваліфікованих керівників дезорганізує всю роботу підприємства;

- низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції – одним із основних чинників здійснення підприємницької діяльності є наявність надійних постачальників, які забезпечують продаж продукції;

- незадовільне використання виробничих ресурсів – нераціональне застосування виробничого потенціалу може викликати виникнення дефіциту чи навпаки надлишку продукції, що в будь-якому випадку становить для підприємства збиток.

Зрозуміло, що повністю подолати фінансову кризу неможливо, оскільки вона є явищем державного рівня. Тому першочерговим завданням є не подолання впливу фінансової кризи на організацію, а хоча б його зменшення. Оскільки підприємство практично не може впливати на зовнішні ризики, то основну увагу необхідно приділяти внутрішнім механізмам мінімізації ризиків, до яких належать:

- диверсифікація, що є процесом розподілу інвестованих коштів між різними об'єктами вкладення капіталу, безпосередньо не пов'язаними між собою. Цей метод дає

змогу уникнути частини фінансового ризику шляхом розподілу капіталу між різноманітними видами діяльності;

- лімітування – це встановлення ліміту, тобто граничних сум витрат, продажу, кредиту тощо. Перевищення ліміту неможливе, оскільки решта коштів можуть бути витрачені на оплату можливих збитків;

- самострахування є децентралізованою формою створення натуральних і грошових страхових фондів безпосередньо на підприємствах, особливо тих, чия діяльність піддається ризику [4, с. 134]. Основне завдання самострахування полягає в оперативному подоланні тимчасових труднощів у фінансово-комерційній діяльності;

- хеджування дає можливість зменшити ризик за допомогою укладення відповідної угоди [5, с. 9]. Тобто при укладенні даної угоди підприємство страхує свою продукцію від можливого підвищення рівня інфляції, забезпечуючи цим незмінність її вартості.

Узагальнюючи підходи щодо сутності фінансових криз та причин їх виникнення, можна зробити висновок, наскільки складним та руйнівним може бути їхній вплив на суб'єкт господарювання й економіку загалом. Відтак підприємствам з метою забезпечення власної економічної стабільності як запоруки подальшого успішного функціонування, доцільно приділяти достатньо уваги прогнозуванню можливих загроз та застосуванню системи раннього попередження й реагування. Але не всі підприємства мають можливість діагностувати можливі ризики, оскільки не володіють необхідними передовими знаннями в силу обмеженості свого капіталу. У такому випадку варто розглянути запропоновані можливі шляхи щодо їх мінімізації задля зменшення збитків підприємства.

Наук. керівн. Кожанова Є. П.

Література: 1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 351 с. 2. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К. : Изд. "Ольга" ; Ника-Центр, 2004. – 720 с. 3. Гайдис Н.

М . Ф і н а н с о в и й а н а л і з : н а в ч . - м е т о д . п о с і б н . / Н . М . Г а й д и с . – Л ь в і в : В и д . Л Б І Н Б У , 2 0 0 6 . – 4 1 4 с . 4 . К а м л и к М . І . Е к о н о м і ч н а б е з п е к а п і д п р и е м н и ц ь к о ї д і я л ь н о с т і . Е к о н о м і к о - п р а в о в и й а с п е к т : н а в ч . п о с і б н . / М . І . К а м л и к . – К . : В и д . " А т а к а " , 2 0 0 5 . – 4 3 2 с . 5 . К і м Ю . Г . Ф і н а н с о в і р и з и к и в с и с т е м і ф і н а н с о в о - е к о н о м і ч н о ї б е з п е к и п і д п р и е м с т в а / Ю . Г . К і м // Ф і н а н с и У к р а ї н и . – 2 0 0 5 . – № 6 . – 1 3 с .